

Badanie lunety Keplera

Zagadnienia:

1. Prawo odbicia, prawo załamania światła.
2. Bieg promieni w lunecie Keplera.
3. Powiększenie lunety
4. Pole widzenia lunety
5. Zdolność rozdzielcza lunety

Literatura:

1. Podręczniki kursowe.
2. J. Nowak, M. Zajac, Wstęp do optyki, Wyd. Politechniki Wrocławskiej, Wrocław 1995
3. E. Hecht, Optyka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012

Wykonanie ćwiczenia

Część A. Konstrukcja modelu lunety Keplera

- a) Skonstruuj model ilustrujący zasadę działania lunety Keplera, posługując się:
  - dwiema soczewkami o nieznanych ogniskowych (jedną o krótkiej, drugą o długiej ogniskowej), wybranych spośród sześciu dostępnych na stanowisku.
  - ławą optyczną,
  - dwoma statywami,
- b) Posługując się skonstruowanym modelem lunety odczytaj tekst znajdujący się na oddalonej kartce naprzeciw swojego stanowiska.
- c) Określ cechy uzyskanego obrazu, przygotuj rysunek ilustrujący bieg promieni w lunecie Keplera i wyjaśnij podstawowe zasady jej konstrukcji.

Część B. Pomiar powiększenia modelu lunety Keplera za pomocą testu rozdzielczego

1. Ławę z zestawioną lunetą ustaw w odległości ok. 6 m od testu rozdzielczego składającego się z prostokątnych pól zawierających równoległe linie znajdujące się na każdym polu w różnych odległościach od siebie.
2. Wybierz jedno z pól, które będzie obserwowane przez lunetę i przesuwając obiektyw ustaw lunetę tak by obraz był ostry.
3. Zestawione na ławie optycznej elementy lunety uzupełnij o płytkę ogniskową, umieszczając statyw z płytką pomiędzy obiektywem i okularum lunety.
4. Patrząc przez okular na test rozdzielczy, przesuwaj jednocześnie statyw z płytką ogniskową, dotąd, dotąd, aż widoczny na niej krzyż będzie tak samo ostry, jak linie testu rozdzielczego.
5. Zadbaj o to, by płytka ogniskowa znajdowała się w tej samej płaszczyźnie co obraz testu (brak przemieszczania obrazu testu i krzyża przy zmianie położenia oka).
6. Zmierz odległość obiektywu (b) oraz odległość okularu od płytki ogniskowej (Δ).
7. Powtórz pomiary pięciokrotnie, przesuwając płytkę ogniskową i ponownie ustawiając ją w optymalnym położeniu.
8. Oblicz powiększenie lunety korzystając ze wzoru:

$$p = \frac{b}{\Delta},$$

gdzie Δ to odległość okularu od płytki ogniskowej (odległość obrazu utworzonego przez obiektyw od okularu), b – odległość obiektywu od płytki ogniskowej (odległość obrazu utworzonego przez obiektyw od obiektywu).

9. Wyznacz ogniskową okularu i obiektywu oraz zdolność skupiającą modelu lunety Keplera.

Uwaga: Powtórz czynności z punktu A i B dla innego zestawu soczewek.

Część C. Pomiar powiększenia lunety za pomocą łaty

1. Oddal stolik z lunetą od łaty na możliwie dużą odległość, taką by wciąż widzieć ostro nieuzbrojonym okiem zaznaczone na łacie symbole.
2. Zmierz odległość od obiektywu lunety do łaty (d) za pomocą dalmierza.
3. Dbaj by podczas pomiarów oś radialna lunety była prostopadła do powierzchni łaty.
4. Ustaw lunetę na ostre widzenie obrazu łaty, zmieniając odległość pomiędzy obiektywem a okulem.
5. Obserwując łatę jednym okiem bezpośrednio, a drugim przez lunetę, ustal, jaka liczba działek widocznych przez lunetę (N) odpowiada jakiej liczbie działek widzianych bezpośrednio (n).
6. Pomiar powtórz trzykrotnie dla trzech różnych odległości obiektywu lunety od łaty.
7. Oblicz powiększenie lunety ze wzoru:

$$p_1 = \frac{n}{N},$$

gdzie:

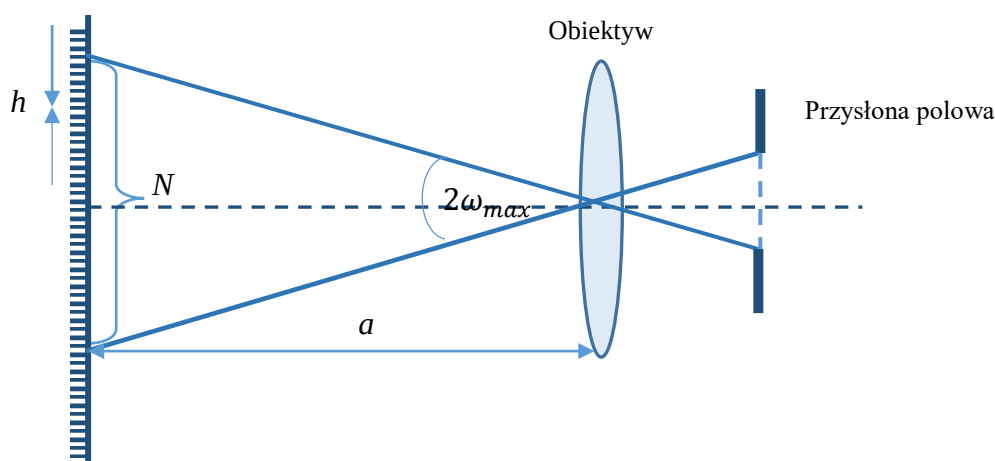
N – liczba działek widzianych przez lunetę,
 n – liczba działek widzianych bezpośrednio.

Część D. Pomiar kąta pola widzenia lunety.

1. Ustaw lunetę w odległości a (patrz Rys. 1) na ostre widzenie łaty.
2. Policz liczbę działek N widocznych w polu widzenia lunety.
3. Zmierz wartość h działki na łacie.
4. Powtórz pomiary dla trzech różnych odległości a .
5. Oblicz kąt pola widzenia lunety $2\omega_{max}$, wykorzystując związki geometryczne na Rys. 1:

$$2\omega_{max} = 2 \cdot \arctan\left(\frac{N \cdot h}{2a}\right).$$

Kąt pola widzenia lunety $2\omega_{max}$ to kąt rozwarcia stożka obejmującego tę część przestrzeni, która jest widoczna przez lunetę, tzn. kąt pod którym widzimy przez lunetę dwa najbardziej odległe od siebie punkty w płaszczyźnie prostopadłej do osi optycznej lunety (patrz rysunek). Wielkość kąta pola widzenia lunety zależy od średnicy przysłony polowej P znajdującej się w płaszczyźnie obrazowej obiektywu.

Rys. 1. Pomiar kąta pola widzenia lunety za pomocą łaty mierniczej.

Cześć E. Pomiar zdolności rozdzielczej lunety oraz oka

1. Znaleźć odległości b , z których za pomocą lunety można rozróżnić linie na testach kreskowych (od 1. do 6.).
2. Z tabeli odczytać dla danego segmentu odległość x między rozdzielonymi liniami.

Tabela. 1. Odległości pomiędzy liniami na polach testu kreskowego.

Numer pola	1	2	3	4	5	6
Odległość x [mm]	0,84	1,26	1,69	2,12	2,54	3,0

3. Na podstawie przeprowadzonych pomiarów wyznaczyć wartość kątową zdolności rozdzielczej w radianach:
$$\varepsilon = \arctg \frac{x}{b},$$

a następnie wynik przedstawić w minutach kątowych.
4. Posługując się testem rozdzielczym wyznaczyć kątową zdolność rozdzielczą własnego oka.

Przeprowadzić analizę niepewności pomiarowych w każdej części ćwiczenia.

Przeprowadzić dyskusję wyników.